

Daniel Mezger

Zůstaň naživu

výtah z knihy *Land spielen*

A venkovský učitel posílá denně děti domů. A venkovský učitel zůstává ve svém učitelském bytě. Venkovský učitel už si přeje, aby přišly podzimní prázdniny, aby už nemusel hledat další výmluvy. A venkovský učitel snažně prosí svou ženu. A domlouvá své teprve nedávno rozhádané. A vyslovuje své zaříkávací formulky. Zůstaň naživu. Prosím. Moje nejkrásnější, moje nejmilejší. Moje bývalá milenko. Zůstaň naživu. Odlož nože, kterými se zkusmo řežeš, uvidíme, jak hluboko se dostaneš, nechci to vidět, už ti nemůžu lízat rány. Zůstaň tady, když ne v tomhle světě, tak v nějakém jiném možném, vím, na to ty nevěříš, už ne, říkáš, zatím ne, pokouším se říct, zatímco sedíme na téhle pohovce, před sebou *Armageddon*, *The Day After Tomorrow*, *Godzilla*, *The Storm*, *Dante's Peak*. Všechny ty filmy, které nejsou o lásce, o životě, jen o skupině lidí, která se hledá, nachází, která navzdor katastrofě vyhrabává zpod trosek ještě několik známých, aby zase odtáhla. Svět už zachránit nemůžou. To je to jediné, čemu teď rozumíš a já, teď tady na téhle pohovce, na které zůstáváme ty i já sedět, přestože bych se měl už dávno zvednout. Měl bych říct: Už beze mě, najdi si jiné rameno, na kterém se můžeš vybrečet. Najdi si někoho jiného, kdo ti bude říkat, že se nemáš věšet. Najdi si někoho, kdo tě bude tahat do taxíku a podá ti valium, kdo tě pošle pryč z pokoje, protože jsme si přece řekli, oddělené postele. Oddělené životy, sama jsi to přece řekla. Sama jsi to navrhla. Proplakal jsem kvůli nám půlku večera, a půlku dopoledne. A pak jsem se musel zachránit. Vytřít si potoky slz, vzít ti nůž z rukou. Pozamykat dveře, abys venku neskočila z mostu, místo abych je za sebou zvenku zavřel a řekl si tak, a jsi zase sám. Místo abych polehával u cizího člověka zvaného přítel na matraci pro hosty, naslouchám u tebe na pohovce tvým otázkám a odpovídám na ně pořád stejně: konejšivě. Zůstaň naživu. Prosím, prosím, prosím, neudělej si nic. Nedělej mi to. I když jsi už dávno přestala vyhrožovat. Už jen kňučíš, žadoníš, prosíš: nemohla bych jen tenhle večer spát ještě jednou v tvé posteli všechno jsem zničila nebyl bys rád kdybych byla pryč nebylo by to ulehčení? Chtěl bych ti je vytlouct z pusy, tahle slova, chtěl bych být zase sám sebou, nechtěl bych tě už muset krmit jako malé dítě a vysvlékat a ukládat do postele. Nesmím ti říct, že jsi malé děcko, smím tě jen poslat do práce, ano, však to zvládneš, ale teď už prosím jdi, jdi, vzpamatuj se, měj svou zodpovědnost, nenuť mě pořád, abych já byl ten silný jen proto, že to dokážu. Svět vychladne, rozbijí ho meteority, nebo ho vyhubí, zmrazí a zadupou mimozemšťané, a my víme, co se tím myslí. Sedíme na pohovce a jsme rádi, že jsme pochopeni, byli bychom rádi, kdyby nás nějaká obrovská vlna taky spláchnula. Místo toho ti zakazuji naříkat, zakazuji ti lézt mi do postele, která je jen

matrací pro hosty v mé pracovně. Posílám tě pryč, když přijdeš před půlnocí, dělám, že jsem ten trik neprohlédl, když přijdeš ráno ve tři. Spím dál nebo se tak tvářím, zatímco ty děláš, jako bys tu nebyla. Zatímco ty plánuješ, jak by to šlo, odejít, rozplynout se, odejít ze světa, sám se z něj poslat. Až mě vzbudíš svým pláčem, svým chvěním, svou ztrátou smyslů, blázněním, šílením. Nebo svým klidem, což mě nejvíc vyděsí. Tvé jasné okamžiky, za nichž si uvědomíš, že to všechno bylo nedorozumění: to s tvým narozením. Že prostě existují lidé, kteří jsou pro tenhle svět slabí. Že se to všechno po tobě přece jen nemůže chtít. Že si všichni pořád budou myslet, že to dokážeš. Ale ty to nedokážeš. Je toho na tebe moc, je to příliš obtížné, příliš těžké. Příliš to ostatní zatěžuje, příliš to zatěžuje mě. Ty bys taky byla radši, kdybych byl konečně pryč. Říkáš. Co tu ještě hledám? Ptáš se. A neptáš se jen rétoricky. Zatímco já už od té doby, co bytem protékají záplavy slané vody, další slzy neprolévám. Přesouvám sebe na později, funguji, dělám pořádek, zachraňuji, všechno rutinně, kontroluji tě, nenechám tě v tom, volám ti do práce, do města psycholožce, vleču tě do auta, abych tě odvezl do města, vynáším tě po schodech, zatímco ty už ani nevíš, jak se jmenuješ a proč tě psycholožka právě poslala k psychiatrice, proč ti psychiatricka předepisuje právě tyhle pilulky, z nichž se ti dělá špatně, ale do kterých tě já nutím, a snažně tě prosím, abys zase přišla k sobě, abys ze mě sejmula své břímě, ale ne abys ze sebe hned sejmula břímě jménem život. Říkám ti, že by ses měla svěřit někomu jinému. A pak zase znovu opakuji, že tu u tebe budu vždycky, pro případ potřeby. Slibuji. A ty případy hned přivolávám. Cítím spoluvinu, protože ti pomáhám na nohy, na kterých se už možná sama neudržíš. Protože ti navrhuji, aby sis pod stolem v obývacím pokoji stavěla jeskyně, když už to jinak nejde. A tak dřepíš pod stoly přikrytými dekami, posloucháš dětské kazety a zveš mě k sobě. Odmítám, starám se o domácnost, jsem rád, že se něčím zaměstnáváš. Uspořádávám tvůj život, pokud tu ještě nějaký je. Vracím katastrofické filmy, půjčuji si další katastrofické filmy. Aby nám nějak uběhly večery. Někdy. Konečně. Abys byla někdy konečně tak vyčerpaná pláčem, žadoněním, křikem a rezignací, že to vzdáš a usneš. Odnesu tě do postele. Všechno rutina. I takovýhle život funguje. I na to si člověk zvykne.

Mám dost co jiného na práci, než cítit vlastní puls. Cítím tvůj. Je tichý, je rychlý. To o tvůj život bojuji, má nejkrásnější, má nejmilejší. Moje bývalá milenko. Narcistko, egomanko. Ty hromaditelko bolesti, kaluži ubohosti, vynuocatelko soucitu. Vyděračko svými slzami, noži, svou zálibou ve vysokých mostech a mluvení o nich. Věřím ti, protože už jsi jinde, zatímco už nechceš být nikde. Protože už necítíš bolest, když už jen přemýšlíš, jaká metoda by mohla přinést největší úspěch. Protože se rozplýváš ve svém nářku, bědování a pláči. Vzдор valiu a slzám v očích klopýtáš, zřejmě kvůli valiu, městem, prosíš mě, abych ti koupil mléčnou kaši, protože to je to jediné, co ještě jíš. Kilo po kile ztrácíš z už tak vyhublého těla. Dětská kašička, Ovomaltine, v nejlepším případě ještě tak banán. V nejlepším případě nakrmit. A když se zdráhám, což dělám

většinou, pak jíš jen pod dohledem. Každou lžici si musím vyprosít. Prosim jen ještě tuhle, a ještě tuhle, ne, musíš jíst, nemůžeš sejít z tohoto světa hladu.

Sníš plnou lžici, zapomeneš, co právě děláš, já ti to připomenu, ty začneš přemýšlet, jestli chceš dělat to, co děláš, nařizuji ti to. Zvýším hlas: Teď to zkrátka sněz a přestaň plakat. Prosim, doplním ještě, ale to už neslyšíš. Už tě prý nemiluju, říkáš, jinak bys se mnou takhle nemluvil. Říkám, že o to nejde.

A ty pláčeš a křičíš, až zazvoní soused a ptá se, jestli je všechno v pořádku. Já otevřu a řeknu, že nic není v pořádku. A poděkuju za zájem. Nebiju jí, žádný strach, to ona je taková sama od sebe, dodávám. A zavřu dveře. A příští den přijde další soused a ptá se, jestli bych neměl trochu mléka, mléka tu máme bohatě od té doby, co jíš jen mléčnou kaši. Dneska jsi to zvládla do práce. Čekám, jak dlouho to vydržíš, jsem rád, že mám alespoň trochu času pro sebe. Vyprat, vyluxovat, posbírat videokazety, uklidit hromady nepořádku, schovat nože.

Soused dělá, jako by ten zdevastovaný byt neviděl, chybějící obrazy, hory krabic rostoucí na chodbě do nebe a přelévající se už i do obýváku. Hned první večer sis už sbalil všechno, co ti patří, a o týden později jsi zjistil, že takhle se žít nedá, ani přechodně. Tak ses prohrabal v krabicích s bývalým zařízením bytu a jen tak, aby se neřeklo, jsi pár věcí vystavil, kvůli zdání normality. V téhle skice bytu si děláme pohodlí, aby se to ještě dalo jakžtakž přežít. Ale nemůžeš nás oklamat, jediný pohled do obýváku je jako pohled do tvé duše, všechno je tu jen pro forma, jen fasáda, a vlastně už mimo tenhle svět.

Ani souseda tím nezmátneš, předstírá, že nepřišel jen proto, aby si udělal obrázek a mohl nahlédnout do bytu. Pokynu mu, on poděkuje za mléko a jde. A já zůstávám v tomhle chaosu, který jsme tu oba způsobili. Teď tu žijeme, jako bychom se sem právě přistěhovali, hledám v záplavě krabic hrnce, vyhrabávám to nejnutenější, dívám se na byt, který vypadá docela poctivě. Jako ty. Jako my. Dokážu ten stav lépe skrývat. V knihovně se mě neptají, na co potřebuju další katastrofický film, nenabízejí mi žádné valium. Žádná antidepresiva, která by ti měli konečně předepsat, i když se tomu bráníš, i když říkáš, že nemáš deprese, že jen trpíš hrůzou před osaměním, před pocitem ztracenosti, před bytím.

Žebraš, snažně prosíš, chceš být zase dvojice, součástí toho, co jsme nazývali „ty a já“, než nás to rozešlo, než jsme si to přiznali. Hromádka neštěstí, která z tebe zbyla, chce být zase milována, nechce být na světě sama, nemá přece nikoho kromě mě, chce jen trochu toho bezpečí, neudělala přece nic špatně, nemůže za to, že je to tak, jak to je. Zkazila jsem to všechno já? ptáš se. Den po dni, už ani nemačkám pause, Godzilla může dál řídit, zatímco já ti dávám stále stejné odpovědi. Co jsem měla udělat jinak? ptáš se. Nebo slibuješ, že odted budeš už jen milá, slibuješ, že mi něco koupíš, slibuješ, že už budeš všechno dělat jen tak, jak jsem si to vždycky přál. Odejeme spolu někam jinam, pro mě za mě třeba do města nebo do jiné vesnice, a tam začneme úplně znova, třeba i

bez přátel, pro mě za mě. Mám zkrátka jen říct, že všechno zase bude dobré, že to zase bude jako předtím. Předtím to ale nebylo dobré, říkám, nějaký tryskáč napadá Godzillu, ale to je pro to obrovité monstrum jako moucha, další z večerů na pohovce, my to přežijeme, my dva, hlavní věc, že tě pláč a prosby a žadonění pomalu unaví. Sliby, že se změníš. Otázky: To jsem opravdu tak špatná? Otázky: Co mi teď ještě zbývá? Co mám teď dělat? Nebylo by prostě lepší, kdybych už nebyla? Můžu spát dnes v noci u tebe?

Unavená životem, ale nikdy unavená natolik, aby zaspala. Nebo vystrašená z toho se znova probudit. Ze snu, v kterém se ti zdálo, že je to tak, jak to nikdy nebylo. Všechno dobré, ty a já. Proč to tak zase nemůže být? Ptáš se a ptáš, a rutina se rozbíhá od začátku. Zvykl jsem si na to. Posílám tě do postele, posílám tě ven z mého pokoje, posílám tě do práce, posílám tě k přijímacímu pohovoru na kliniku. Nejdeš nikam, já odříkám hodiny ve škole, přesouvám je i sebe o jeden, dva dny a vím, že to ani pak nepůjde. Dneska říkám, že ses zranila na noze, musel jsem s tebou na pohotovost, co řeknu zítra, ještě nevím. Všechno kromě toho, že sedím vedle tebe od pěti od rána na své posteli, což je matrace pro hosty, a prosím, aby sis vzala valium, nebo aby ses už nechala přijmout na kliniku. Že s tebou vysedávám u psychiatricky, nebo večer u televize a říkám, že psychiatricka měla dneska přece jen pravdu, a ty už si ani nevzpomínáš, žes tam vůbec byla. A tvé myšlenky krouží, my kroužíme, náš všední den krouží, jako by se čas zastavil, jako by byl tvůj mozek dravcem, který tě chce na místě skolit, chceš se odříznout od života a to, že jsou nože schované, tě nemůže zadržet. Ušetří mi to jen hubování, protože ses zase řízla, a hrozbu, že tě tam budu muset odvést sám, protože už nemůžu. A já už dál nemůžu, už se nemůžu hýbat, funguji už jen zdánlivě, čekám na nějaké vykoupení, na úlevu.

Dáváš v práci výpověď, už skoro s nikým nemluvíš, denně tě vozím do města. Psycholožka se tváří, že všechno ví. O svých hradech pod stoly, o touze odtrhnout se od světa jí ovšem nic nevykládáš, až ti to nařídím, vtluču ti to do hlavy, tisíckrát zopakuji. Až ti psycholožka doporučí psychiatrii, až se tam konečně jednou necháš odvést, aby ses jen podívala, abys zjistila, že tam nemůžeš, říkáš, že tam jsou úplné trosky, které by tě jen dorazily. A vypadá to, že se ti daří líp, žes pochopila, že musíš nést odpovědnost sama za sebe, nechceš-li ji předat jiným. Nebo jsou to jen léky, z kterých se ti dělá špatně a které jsi mezitím zase vysadila, když jsem ti přestal ucpávat nos, abys je mohla polknout?

A venkovský učitel píše rodičům, že podzimní prázdniny začnou o týden dřív. Venkovský učitel tvrdí, že je nemocný, mluví o nákaze, venkovský učitel už touží po nějakém konci, s výjimkou toho jednoho. A venkovský učitel ví, že i když bude mít nový byt, i když bude žít v nějakém jiném městě nebo tam, odkud jednoho dne přišla, že ani pak se jí nezbaví. Bude ho denně volat a bude mu klást stále stejné otázky. On jí bude odpovídat, bude říkat, aby zůstala naživu. A na otázku *proč?* nebude mít jinou odpověď než: Nedělej mi to. A zůstane tak

dlouho u telefonu, dokud ona si nestrčí pod jazyk jeden z prášků, dokud se prášek nerozpustí, se sluchátkem v ruce se konečně nepoloží do postele, venkovský učitel zůstane tak dlouho u aparátu, dokud nebude vědět, že i tenhle večer uplynul, že přežila i tenhle den. Zůstaň naživu. Prosím. Prosím zůstaň naživu.